Št. 3 V Gorici, v torek dne 11. januvarja 1910. **Tečaj XL.**

Izhaja trikrat na teden, in sicer **v torek, četrtek** in **soboto** ob 4. uri popoldne ter stane po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

vse leto . . . . . 15 K
1/2 „ . . . . . 10 „
1/4 „ . . . . . 5 „

Posamične številke stanejo 10 vin.

„SOČA“ izhaja naslednje izredne priloge: Običnovem letu **„Kažipot po Goriškem in Gradiščanskem“** in dvakrat v letu **„Vozni red železnic, parnikov in poštnih zvez“.**

Naročnino sprejema upravništvo v Gosposki ulici štev. 7 I. nadstr. v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček. **Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.**

Oglasi in poslanice se računijo po Petit-vrstah: če tiskano 1-krat 6 v, 2-krat 14 v, 3-krat 12 v vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. Večje črke po prostoru. — Reklame in spisi v uredniškem delu 30 v vrsta. Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

SOČA

»Vse za narod, svobodo in napredek!« *Dr. K. Lavric.*

Uredništvo

se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadstr. Z urednikom je mogoče govoriti vsak dan od 8. do 12. dopoludne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dopoludne. Upravništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v I. nadstr. na levo v tiskarni.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorica.

Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu.

Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljejo le **upravništvu.**

„PRIMOREC“ izhaja neodvisno od „Soče“ **vsak petek** in stane vse leto 3 K 20 vin. ali gld. 1·60.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v naših knjigarnah in teh-le tobakarnah: J. Afrič, Glediliška ul.; V. Baumgartner, Koren 2; Mat. Belinger, Tržaška cesta 1; Marija Bregant, Ponte Nuovo 9; Hen. Jellersitz, Nunska ul. 3. I. Hovański. na Goriščeku; Peter Krebelj, Kapucinska ul. 1; Tereza Leban, tek. Jos. Verdi 11; Ana Pleško, Pokopal. ulica; Iv. Presel, Stolni trg 2; Jos. Primožič, Mirenska cesta; Iv. Sardagna, Gosposka ul.; Jos. Schwarz, Šolska ul.; Južni kolodvor; Državni kolodvor. — V Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici. — **Telefon št. 33.** — „Gor. Tiskarna“ A. Gabršček (odgov. J. Fabčič) tiska in zal.

Boj za „Trgovsko-obrtno zbornico“.

(Piše A. Gabršček.)

I.

Dr. Anton Gregorčič je tako tankovesten mož, tako neizmerno so mu pri srcu čiste, poštene, zakonite volitve, da je poslal v zvezi s Pajerjem in njegovimi hlapčki celo mojo izvolitev v..... verifikacijski odsek edino iz tega razloga, ker ni mogel za me glasovati moj stari prijatelj in somišljenik — Andrej Vrtovec v Tolminu.

Isti dr. Anton Gregorčič je pa pozabil svojo tenkovestnost takoj potem, ko je prišla na dnevni red izvolitev dveh poslancev iz — Trgovsko-obrtne zbornice. Jaz sem dokazal, naslanjaje se na meni natančno znano kazensko preiskavo, da ob dopolnilni volitvi 12 zborničnih svetnikov dné 12. in 13. januarja l. 1909. niso bili proglašeni izvoljenimi pravi možje, marveč dvanajst laških kandidatov vsled velike volilne sleparije; okrogle 700 laških glasovnic je bilo nezakonitih in celo — ponarejenih, s ponarejenimi podpisi volilcev. Tako ostudne volilne sleparije še nismo doživeli v Avstriji. — Vkljub temu se je našel v deželnem zboru Slovenec .... dr. Anton Gregorčič, ki je govoril za pravilnost izvolitve dveh poslancev iz take zbornice ter predlagal: naj se tako grdo prisleparjena volitev kar potrdi, ne da o njej preiskuje verifikacijski odsek. Moja volitev se ni potrdila, ker Vrtovec ni mogel glasovati za-me, pač pa se je takoj v zbornici potrdila prisleparjena izvolitev dveh poslancev trgovske zbornice.

Še ostudniše se obnašajo klerikalci v svojih časopisih! Tam trdé kar tje v dan, da Slovenci bi itak ne zmagali, če bi se volitve tudi pravilno vršile. — Odkod to vedo? Ali nismo v resnici zmagali že l. 1908. v štirih kategorijah, pa smo bili osleparjeni na drug način? In lani smo zopet imeli do določenega roka do 500 glasov več nego Lahi? — In kdo more danes z gotovostjo reči, da imajo Lahi večino volilcev? — Ako imajo več volilcev nego Slovenci, zakaj pa so izpuščali iz imenikov slovenske volilce, in sicer namenoma, kakor je dognal ajdovski župan g. Kovač? — Ne bom tu dalje pobijal izdajalskih grdobij slovenskih klerikalcev, ker jih pobije in vbije pravična stvar sama. Torej ad rem!

* * *

Meseca julija 1889. sem prevzel »Sočo« in s svojo mladeniško ognjevitostjo posegel v naše tedanje politično in narodno mrtvilo. — Meseca decembra istega leta so bile razpisane tudi dopolnilne volitve v Trgovsko-obrtno zbornico. Brez sleherne sopomoči sem sam organizoval udeležbo slovenskih trgovcev in obrtnikov. Iz vseh davčnih okrajev sem dobil sezname volilcev ter podal reklamacije proti volilnim imenikom. V »Soči« in posebni okrožnici pa sem slikal važnost te zbornice za goriške Slovence, ki je takorekoč ključ do boljših časov, ker trgovska zbornica voli dva deželna poslanca ter daje s tem Lahom večino enega glasu, ki je za nas tako usodepolen, da daje Lahom vso oblast v zboru in odboru, vso oblast v naši deželi. — Že prvič smo dobili prav častno manjšino v treh kategorijah, izvzemši veleindustrije. Naši kandidatje so bili namestniki. — Vsaka tri leta se je ponovila ista pesem, ki je pripomogla da je žašla med slovensko ljudstvo zavest o veliki važnosti te zbornice, — volilci pa so se vadili v volilnem postopanju.

Vsled novega davčnega zakona je vlada začela l. 1898. misliti na nove volilne rede za trgovske zbornice. Jaz sem preskrbel dr. Gregorčiču in grofu Coroniniju natančno statistiko o številnem razmerju trgovcev in obrtnikov v posamičnih okrajih. Iz tega statističnega materijala je bilo jasno razvidno, da se mora v naši deželi znižati volilni cenzus od 6 K na 4 K, ako nočemo, da bo ogromna večina trgovcev in obrtnikov izkjučena od volilne pravice. — Toda dr. A. Gregorčič se je tako prokleto malo brigal na Dunaju za to neizmerno važno reč, da je vlada volilni cenzus še ..... povišala od 6 na... 8 K.

L. 1902. so se pri nas prvič vršile volitve po novem volilnem redu. Tudi te volitve sem vodil jaz, obvladal ogromno delo, — ali zmagali so seveda zopet Lahi. Kako in zakaj so zmagali, naj pojasni protest, kateri sem poslal na trgovinsko ministerstvo. — Jeden iztis tega protesta je dobil tudi dr. A. Gregorčič. Ali kaj je storil proti vsem laškim nasilstvom? — Nič!!

Ta protest ponatiskujem na tem mestu, ker .... pové vse, govori bridek kos našega političnega boja za pravice slovenskega ljudstva te dežele!

* * *

Protest l. 1902.

Dne 7. in 8. t. m. so se vršile nove volitve v »Trgovinsko in obrtno zbornico« v Gorici, in sicer 7. za trgovinski 8. pa za obrtni odsek.

V vsem volilnem postopanju so se dogajale kričeče nepravilnosti, ki so vplivale na konečni rezultat, ki je pljuska v obraz najprimitivnejšim pojmom pravičnosti in zakonitosti. Vsled tega podpisani volilci protestujemo proti veljavnosti teh volitev. Svoj protest utemeljujemo s tremi razlogi.

I.

V pokneženi grofovini Goriško-Gradiški živi 2/3 Slovencev in 1/3 Furlanov z Italijani vred. Slovenskih županij je — 101, furlansko-italijanskih le 40. Umevno je, da sta deželna jezika slovenski in italijanski, in sicer danes oba jednakopravna in jednakoveljavna bodisi pri c. kr. ali avtonomnih oblastnijah.

Tudi c. kr. volilna komisija za »Trgovinsko in obrtno zbornico v Gorici« je do letos vedno računila z dejstvom, da je v njenem okrožju 101 slovenska občina in le 40 italijanskih, ter izdajala vse svoje razglase, razpise, okrožnice, izkaznice, glasovnice itd. v italijanskem in slovenskem jeziku, kar ni le pravično, marveč tudi neobhodno potrebno, kajti ogromna večina volilcev — pa tudi občinskih načelnikov, ki morajo sodelovati v volilnem postopanju — ne zna drugega deželnega jezika.

Do letos, pravimo, se je držala c. kr. volilna komisija tega edino pravičnega in edino praktičnega načela, — letos pa, ko narodnostna nasprotja niso več v toliki meri povod razburljivim prizorom med deželani obeh narodnosti, marveč so med obema nastale bolj znosne razmere, letos je smatrala ta c. kr. volilna komisija za potrebno, priliti staremu sporu novega olja ter z brutalno brezobzirnostjo prezreti najprimitivnejše obzire do 2/3-ske večine v deželi, zavreči dosedanje dvojezično poslovanje v volilnem postopanju ter vršiti svojo nalogo tako, kakor da bi bila naša dežela čista ital. kos združene Italije. Letos je izdala c. kr. volilna komisija edino italijanski razpis volitev, italijanske izkaznice in glasovnice. In take italijanske uradne spise in listine je dobilo 101 slovenskih občinskih uradov in na stotine slovenskih volilcev.

Pripomniti je treba, da dežela Goriška se razprostira od Predela ob Koroški meji, od Idrije ob Kranjski meji do Kranjsko-isterske meje na Krasu. Tu je od 101 slovenskih županij večinoma takih, kjer ni človeka, ki bi razumel toskanščino c. kr. volilne komisije. In dogajalo se je, da so župani hitro dali prepisati došle jim spise ter jih poslali znanim možem v Gorico, da jim oni raztolmačijo, kaj se od njih zahteva. Večina je pa izvedela iz okrožnice »Trgovskega in obrtnega društva« v Gorici, kaj pomenjajo posredovanjem obrtne oblasti I. stopnje poslane jim uradne listine.

C. kr. volilna komisija je letos zavrgla edino pravični in edini zakoniti stari običaj, je razpisala in izvršila volitve izključno v italijanskem jeziku, obtežkočila s tem redno in pravilno izvršitev volitev in kršila na nedopusten in drzen način v ustavi zajamčene pravice — 2/3-ske večine prebivalstva svojega okrožja. Ta novotarija je znova razdražila duhove, ki so se polagoma pomirjali in je najpripravnejše sporno jabelko, ki deželi ne prinese dobrega sadu.

Razpis volitev in vse tozadevno postopanje c. kr. volilne komisije je torej formalno pogrešeno, je nezakonito, je skrajno žaljivo za ogromno večino prebivalstva, — in vsled tega je tudi nezakonita izvolitev nove zbornice dne 7. in 8. t. m. Zato predlagamo in zahtevamo, da se volitve razveljavijo že iz tega prvega vzrokov našega protesta.

II.

Reklamacijsko postopanje je c. kr. volilna komisija tako omejila, da je volilcem onemogočila pravo kontrolo nad volilnimi imeniki. Pred vsem je razglasila le v italijanskem jeziku, da so imeniki razgrnjeni 14 dnij na vpogled. Davčni uradi, kjer so bili imeniki tudi razgrnjeni, so izključno za Slovence v Bovcu, Kobaridu, Tolminu, Cerknem, Kanalu, Ajdovščini in Sežani, — mešano pa v Gorici, Korminu in Tržiču. Vseh teh imenikov ni prišel pogledat niti eden Slovenec, kajti razpis c. kr. volilne komisije je bil le italijanski, torej za vse slovenske volilce v imenovanih davčnih okrajih toliko, kakor da ni bil niti proglašen. In ker Slovencem ni bil proglašen, je tudi to reklamacijsko postopanje docela neveljavno in neveljavna volitev na podlagi teh neveljavnih imenikov.

V Gorici pri zbornici sami je poskušalo več volilcev, da bi pregledali imenike, toda dovoljeno jim je bilo le deloma. Nekaterim volilcem so dovolili vpogled le v imenik tiste kategorije, v kateri je volilec tudi on sam, — drugim pa so hoteli omejiti še to ter so jih odgnali edino s pojasnilom, ali je njihovo ime v imeniku ali ne.

Doslej je zbornica tiskala volilne imenike in vsak volilec je lahko dobil po en iztis, da je mogel kontrolovati njih resničnost. To je pravo reklamacijsko postopanje! — Letos pa je volilna komisija opravičevala označeno omejevanje z določili novega davčnega zakona, češ: poleg imena je naznanjena tudi svota pridobnine, kar bi se lahko zlorabilo v sovražne svrhe. — Mi pa pravimo: Kdor bi kaj takega zagrešil, naj ga le doletijo posledice zakona, protestujemo pa proti temu, da nam oni delikatni oziri davčnega zakona delajo naravnost iluzorično vse reklamacijsko postopanje. Ne v odijozne namene, marveč v poštene volilne svrhe nam mora biti dovoljen vpogled v vse volilne imenike vseh kategorij. Saj bi bila vsa naša volilna in reklam. pravica prava karikatura, ako bi nam bilo dovoljeno, brigati se edino za sebe in ne — v svojem interesu, ki je le del skupnosti — tudi za vse druge.

In da nam mora biti dovoljen vpogled imenikov vseh kategorij, je ne le občeveljavna pravica, marveč tudi potrebno. Naj navedemo le par zgledov.

1. Gosp. Alojzij Sorč v Bolcu je dobil izkaznico IB, torej kot trgovec, — dasi nima prav nikake trgovine, pač pa je obrtnik, ker ima hotel in je podjetnik. Moral bi torej voliti z obrtniki v II B ali II C. — Nasprotno pa je dobil gosp. Matija Jonko izkaznico II B, dasi je obrtnik le v manjšem delu ter je največji trgovec od Gorice do Predela. Ako sama ne reklamujeta po sedanji praksi c. kr. volilne komisije, se pogrešek ne popravi, ker ni dovoljen drugim, ki za to zanimajo, vpogled vseh imenikov.

2. Za volilno pravico zadošča tudi pridobnina pod 8 kron, ako ista daje volilno pravico za deželni zbor. — Je pa nekaj občin, kjer pride trgovec ali obrtnik s pridobnino pod 8 K, že v II. razred za občinsko volitev — in je s tem združena volilna pravica v deželni zbor, a teh zbornica nima v evidenci. Mogoče jim je torej pridobiti volilno pravico le potom reklamacij; vsaj prvič je gotovo tako, in to je bilo letos. — Dovoljen nam mora biti torej vpogled vseh imenikov, da moremo i v svojem interesu kontrolovati, ali so pravilni i na to stran ali so pomanjkljivi.

3. Pasivna volilna pravica je omejena po aktivni v posamičnih kategorijah, t. j. izvoljen more biti le oni, ki je volilec v tisti kategoriji. — Tudi je določeno, da 12 udov mora stanovati v Gorici.

Zdaj pa vprašamo: Na kakšen način naj se dogovoré volilci cele dežele, koga bodo volili? — Treba je sestaviti kandidatno listo 24 mož tako skrbno, da more biti volitev veljavna in da polovica stanuje v Gorici. — Jasno je, da tu mora posredovati nekak odbor volilcev, sicer je vsa volitev smešna karikatura. In kako naj kak odbor posreduje tako, da bo sestavljena lista kandidatov v smislu tako neznosno omejene pasivne volilne pravice, — ako nima vpogleda v vse volilne imenike? — Gospodujoča stranka je imela na razpolago prepise vseh imenikov, trgovcem in obrtnikom 2/3-ske slovenske večine pa so se tako kruto krčile najprimitivnejše pravice rednega in poštenega reklamacijskega postopanja. — Iz vseh teh razlogov so volilni imeniki neveljavni, zato zahtevamo, da se cela volitev razveljavi.

III.

Po določilih novega volilnega reda more vsak volilec poslati izpolnjeno glasovnico na I. stopnjo obrtne oblasti. Ogromna večina volilcev mora tako voliti, t. j. vsi na deželi in tisti v mestu, ki osebno nočejo ali ne morejo iti volit. — Seveda jim mora biti odmerjeno dovolj časa, da morejo voliti po treznem prevdarku in sporazumljenju z volilci sorodnega ali istega mišljenja v celi deželi.

Letošnja volitev pa se je vršila naravnost zavratno, naravnost premišljeno, da bi se le zgubilo kolikor mogoče mnogo glasov. Drugače vsaj si ne moremo raztolmačiti naslednjih dejstev:

Glavna volitev je bila določena na dan 7. in 8. t. m., — a za dopošiljanje glasovnic na obrtno oblastvo I. stopnje je bil določen kot začetni dan — 2. april. Vse pozneje došle glasovnice bi bile neveljavne. C. kr. volilna komisija je torej računala, da bo imela najdalje 4. aprila že vse veljavne glasovnice iz cele dežele, izvzemši tisto neznatno številce, ki bodo oddane 7. in 8. aprila osebno. — Čemu neki je potrebovala c. kr. volilna komisija cele 3 in 4 dni pred glavno volitvijo že vse omenjene glasovnice? Ali ne zaradi kontrole, katero so hoteli imeti gospodje ne kot c. kr. volilna komisija, marveč kot — agitatorji jedne politične stranke?! — Da je ta sum več kot opravičen, da več kot resničen, bo razvidno iz poznejšega poglavja našega protesta.

In tu nam je podala ta skrbna c. kr. volilna komisija grozen dokaz najstrožje graje vrednega volilnega manevriranja. Dočim je hotela imeti ona sama že 4. aprila v rokah vse veljavne glasovnice cele dežele potom obrtnih oblastnij I. stopnje, da jih je »študirala« cele 3 in 4 dni, — pa ni pustila niti pardnij časa raztresenim volilcem po celi deželi, da bi se mogli sporazumeti, kako in koga bodo volili. In kako silno težavna je sestava 24 kandidatov, da jih je mogoče voliti v posamičnih kategorijah, smo govorili že v II. poglavju tega protesta. Vsled ozkosrčnih utesnitev pasivne volilne pravice in vsled nečuveno omejenega reklamacijskega postopanja, bi bilo treba pustiti volilcem vsaj 14 dnij časa, da bi se mogli pripraviti na volitve tako, kakor zasluži ta prevažna korporacija v deželi.

Na mesto tega pa je c. kr. volilna komisija zahtevala od volilcev nekaj nemogočega, nekaj takega, kar zasluži eksemplarično — kazen!

Volilci bi bili morali oddati že izpolnjene glasovnice — torej zamudno delo po trudapolnem posredovanju med volilci cele dežele – najdalje do 2. aprila, a izkaznice do tjeni so bile povsod niti razdeljene. In ako volilci niso dobili do 2. aprila izkaznic, kako je mogoče, da bi jih bili že oddali obrtni oblasti I. stopnje in tako veljavno volili?! Na ta način je c. kr. volilna komisija sama oropala mnogim volilcem — volilno pravico, — in tudi vsled tega samega razloga je volitev neveljavna, je nasilna, — in bi morala biti razveljavljena ali cela nova zbornica razpuščena.

Treba naglašati, da 30. in 31. marca sta bila velikonočna praznika, ki vsled posebnih razlogov ne štejeta. — Mnoge županije so prejele izkaznice v razdeljevanje volilcem šele 28. in 29. marca, tako n. pr. Nabrežina 29., silno obsežna županija, Nakło v sežanskem okraju pa 28. marca. Človeški nemogoče je bilo, pravočasno vročiti vse glasovnice, ki so morale oditi na glavarstvo že 1. aprila. — Da, premnogi volilci so dobili glasovnice sploh šele po 2. aprilu, da niso več mogli voliti in so bili torej v svoji pravici prikrajšani. — Izkaznica, glaseča na ime »Fran Peric pokoj. Ivana, Brestovica« je bila n. pr. odposlana iz Gorice šele 2. aprila na županstvo v Brestovici, dasi bi morala biti isti dan že izpolnjena pri glavarstvu v Sežani. V dokaz temu prilagajo goriški pritožniki uradni zavitek volilne komisije na županstvo v Brestovici (pisano seveda vse v toskanščini!), — na katerem je razvidna data 2. aprila. Da je bila izkaznica vrnjena kot neveljavna, ker prepozno došla, potrdi županstvo. — V Gorici sami silno veliko volilcev bodisi ni dobilo izkaznic, ali pa prepozno, o čemur bo govora v naslednjem poglavju.

Ker torej veliko volilcev ni dobilo pravočasno izkaznic, da bi lahko oddali glasovnice do 2. aprila, — je cela volitev nezakonita in mora biti razveljavljena.

IV.

Glavna masa volilcev, ki je odločujoča, je pač v Gorici. Gospodujoča dosedanja stranka v »Trgovinski in obrtni zbornici« se je posluževala v lovu na te glasove takih sredstev, ki zaslužijo še vse drugačniše remedure in ne le razveljavljenje volitev ali razpust sedanje zbornice.

V Gorici mora vročiti volilcem izkaznice mestni magistrat neposredno kot obrtna oblastnija I. stopnje. Magistrat se ni poslužil navadnih občinskih slug, marveč je v ta namen najel posebnega človeka, in sicer onega istega, ki je bil zaupnik in agitator gospodujoče stranke. In ta najemnik je v obilni meri izkoristil svojo začasno službo v kazni vredne agitatorske mahinacije. Bil je uradno plačan, da je spravil kolikor mogoče mnogo izkaznic z magistrata v roke agitacijskemu odboru gospodujoče stranke. — Le pri notorično znanih prvakih je oddajal izkaznice molče — drugod pa je povsod nastopal edino kot agitator, zlorabeč svojo »uradno« službo in zlasti ime gosp. predsednika grofa Attemsa, ali pa, kar je še huje, kot zvit in drzen lovec na izkaznice, zlorabeč nevednost volilcev, ki so v teh rečeh še silno slabo poučeni. Saj jih premnogo še danes ne ve, da eksistuje »Trgovinska in obrtna zbornica«, da plačujejo za njo dokiado na pridobnino in imajo radi tega tudi gotove pravice.

Ta magistratov najemnik ad hoc si je previdno razdelil delo: 1. katerim volilcem ponese izkaznice brez sleherne opazke kot čisto nepristranski uradni mož, — 2. pri katerih jih pobere z lahkoto, da samo pove, za koga bodo, — 3. pri katerih treba nastopiti s prigovarjanjem ali zvijačo, računajoč na nevednost ali odvisnost, — 4. katerim izkaznice niti ne izroči, marveč si jih kar pridrži. — Videli so ga, kako previdno je lazil po Gorici pri tem svojem poslu. Volilcu A je nesel izkaznico; soseda B je pa izpustil in šel mimo, ali pa prišel že na vrata, ondi prisluškoval, a ker mu kaj ni ugajalo, jo je dalje odkuril, ne da je izvršil svojo dolžnost. Na ta način se je dogodilo, da do 2. aprila še prav veliko volilcev ni prejelo izkaznic. — Zakaj ne in — kje so bile tačas, povemo v poslednjem poglavju.

Kako drzno je nastopal ta magistratov najemnik, naj podamo vsaj par dokazov.

Krojaški mojster g. Anton Krušič je v Gorici prav znana oseba. Toda tudi njegovo izkaznico je hotel — nevročiti, kakor je bila njegova dolžnost, marveč pridržati jo in vročiti volilnemu odboru gospodujoče stranke. V ta namen ni šel k njemu, ki je vedno v svoji obširni delavnici, marveč v stanovanje k ženi. Tej je farbal in lagal razne reči, tudi z imenom grofa Attemsa jo je slepil ter ubogo ženo omamil tako, da je ona podpisala za svojega moža vročilni list. Izkaznice jej ni dal, marveč le italijanski razpis in poduk. On je torej ženo zapeljal k — falsifikovanemu podpisu. — Volilec Krušič je protestoval proti taki škandalozni zlorabi uradne službe naravnost pri predsedniku c. kr. volilne komisije gosp. grofu Attemsu, ki je poskrbel, da je bila izkaznica zopet pravilno vročena.

Na podoben način je odnesel izkaznico trgovcu Andreju Čermelju na Kornu, trgovki Urši Černovic v Raštelju. — Tudi pri trgovcu z lesom Matiji Repiču (plačuje 72 kron pridobnine!) je pustil le poduk, izkaznico pa si je pridržal. — Izkaznice niso dobili n. pr. tudi: špediter Gašpar Hvalič (pridobnine K 72), gostilničar Kofol Štefan (pridobn. K 30), kovaški mojster Živic Alojzij (K 10), pek Gerbic Jakob (K 20), knjigovez Bednarik Ivan (K 20), krčmarica Marija Birsa (K 10) itd. itd.

Težko bi bilo našteti vse mahinacije katere je drzno izvršil ta magistratov najemnik. — Na razne pritožbe in na odločen nastop samega predsednika c. kr. volilne komisije, naj se ta najemnik odpravi, je mestni župan odgovoril, da se je to tudi zgodilo. To je bilo res, toda šele takrat ko je odbila zadnja ura kunda časa, za kateri je bil najet in je svojo nalogo že — dovršil.

V.

C. kr. volilna komisija je bila izključno v rokah gospodujoče italijanske stranke. Res je, da predsednika imenuje trgovinsko ministerstvo, ali on je — osamljen glas vpijočega v puščavi, pa naj ima še tako poštene namene. — Ta volilna komisija je zakrivila že v I. poglavju opisane krivice $^{2}/_{3}$ski slovenski večini v deželi. Kakošno zaupanje v pravičnost te komisije smemo imeti, dokazuje naj to dejstvo:

V IV. poglavju opisane mahinacije ob razdeljevanju izkaznic v Gorici morda še nadkriljuje ravnanje — članov volilne komisije. Vsi ti člani so bili kaj drzni agitatorji in na načine, ki zaslužijo primerne lekcije, najmanj z — razpustom s tolikimi zlorabami in s tako nedopustnimi sredstvi izvoljene nove zbornice.

Član volilne komisije g. F. M. je nastopal pred volitvami kot agitator prav drzne vrste. On je dobil v svoje roke razne izkaznice še pred volilci. In s temi izkaznicami in vročilnico v roki je šel k volilcem ter jih nagovarjal, da bi mu vročilnico podpisali ..... ne da bi izročil izkaznico. Jedna priča: gostilničar Mihael Achatz v via S. Giovanni. — Vprašamo: kje je dobil član volilne komisije M. — — — izkaznico volilcev? Gotovo jih je dobil le na nedovoljen način, pregrešil se s tem sam osebno in zakrivil, da se mora smatrati vsa volitev za grdo šušmarstvo!

Drugi občinski svetovalec G. B. je tudi imel cel kup takih izkaznic, še predno so jih videli volilci. S takim kupom izkaznic je prišel k trgovcu R. v Raštelju ter tudi od njega zahteval podpis vročilnice. Pohvalil se je, da on se razume v tem, kako se delajo volitve.

Na tak način je razumljivo, zakaj veliko volilcev v Gorici sploh ni dobilo izkaznice, o katerih pa se deloma vé in deloma le sumi, da so vse volile. — Občinska svetovalca M. in B. sta si na nedovoljen način prilastila izkaznic, — kajti ona dva vendar nista slugi obrtne oblasti I. stopnje za vročevanje izkaznic volilcem! — cela volitev je torej le kup grdih zlorab »škarje in platno« in torej nezakonita.

Z ozirom na vse te razloge prosimo in zahtevamo:

1. Dne 7. in 8. aprila t. l. dovršene volitve v »Trgovsko in obrtno zbornico« v Gorici naj se razveljavijo;

2. Ako to iz formalnih vzrokov ni mogoče, naj c. kr. trgovinsko ministerstvo novo izvoljeno zbornico — razpusti ter razpiše nove volitve;

3. Volilni red naj se prenaredi tako, da bo najnižji volilni cenzus kakor na Kranjskem 5 K in pasivna volilna pravica ne omejena po kategorijah.

V Gorici, dne 30. aprila 1902.

* *
*

Na to ostro pritožbo, tako jasno podprto z dokazi o nezakonitostih in nasilnostih, ministerstvo ni dalo odgovora. — Ministerstvo namreč nima pravice, razveljaviti zbornične volitve, katere definitivno odobruje zbornica sama. Volilni red je v tem pogledu zares »mojstersko« delo za gospodujočo stranko, ki goljufa, kolikor hoče, potem pa sama potrdi .... svoje nečedno delo.

Toda ministerstvo more zbornico ... razpustiti in poveriti nove volitve vladnemu komisarju. Ali do tako energičnega koraka se ministerstvo nikdar ni pospelo! Kako neki, ko je bil edini zastopnik goriških Slovencev ..... dr. Anton Gregorčič zvezan s Pajerjem, lezel je laškim liberalcem pod suknjo, da so ga podpirali v ostudnem boju proti naprednjakom, — in bil je silovito sladek na glavarstvu. Povsod tam, kjer bi bilo treba povzdigniti odločen glas proti krivicam, je bila ta duhovna posoda sladka in krotka, — palico je vihtel le nad nami naprednjaki.

Pred vsem svetom dolžim tu dr. Antona Gregorčiča, da je vedoma in hotè zanemaril najsvetejšo dolžnost slovenskega zastopnika v državnem zboru, ni nastopal proti krivicam, ki so se nam godile, — ni storil ničesar, da bi se iste krivice ne ponavljale pozneje, kakor se je zgodilo l. 1905. in 1909! Bil je obveščen o vsem, — in ako je v njem količkaj zavesti o prevzetih dolžnostih, bi sam sodeloval, sam pomagal, sam šel v tem boju na čelu za pravično skupno stvar vseh goriških Slovencev. — Kako naj goriški Slovenci dosežemo tako velikanski preobrat v deželi proti tradicijonelnemu laškemu gospodstvu, — ako se je tako nesramno nemarno vedel v tem boju dr. Anton Gregorčič!

Kako je bilo l. 1905. in lani, o tem pa prihodnjič!

Shod v Kobaridu.

V jedni velikih dvoran občinske vojašnice se je zbralo nad 400 oseb, med njimi do 150 klerikalnih volilcev z levega brega Soče, iz takozvane »svete dežele«. — Shod je bil naznanjen šele v petek v »Primorcu«, lepaki so došli šele v soboto, v nekatere okoliške vasi vabilo sploh še ni bilo došlo. — Vkljub temu je bila udeležba prav velika, kar kaže, kako živo je zanimanje ljudstva za sedanji ostudni položaj v deželi.

Shodu je predsedoval kobariški župan Ivan Gruntar, govoril pa je predsednik narodno-napredne stranke Andrej Gabršček. Slikal je zlodejsko delo Gregorčič-Pajerjeve zveze od decembra l. 1900. dalje, ko je Gregorčič kupil od Pajerja državnozborski mandat v peti kuriji. Posebno živo je ožigosal delovanje te zveze v novem deželnem zboru l. 1908. in letos, kako sta bratca Pajer in Gredolčič razbila deželni zbor lani in kako pašujeta ondi letos. — Slikal je burne prizore v seji 27. decembra, odstopitev Gabrščekove izvolitve verifikacijskemu odseku, potrditev volitve v trgovski zbornici in ..... razveljavljenje treh slovenskih veleposestnikov v ta namen, da so ostali trije Lahi lahko brez žrebanja »izvolili« laškoliberalnega odbornika. —

Nepopisno je bilo ogorčenje poslušalcev. Priprosti možje so kar divjali v pravični jezi proti tolikim ostudbam in nasilstvom.

Naposled pa je govornik pojasnil .... »obupni finančni položaj, najvišje deželne doklade, ki ne zadoščajo niti za kritje rednih potrebščin, a novih virov za dohodke ni najti, razun dvomljivih dohodkov od obdačenja zasebno povžitega vina .....«, — vse to je dokazal iz spisov, katere je deželni odbor predložil deželnim poslancem. — »Ko sem pisal članke: »Naša dežela — na robu finančnega propada«, tedaj so se klerikalni listi zvijali, češ, da govorim tako le — zaradi volitev, da je finačno stanje izborno itd.«, zdaj pa javkajo o .... obupnem položaju in milo tožijo, da je primankljajev na vseh krajih in koncih, da so dolžni skoro pol milijona, a v blagajnah je pajčevina, primanjkljaji bodo vedno večji, novih virov za dohodke pa ni najti. Večjega zadoščenja nisem mogel najti nego so mi ga dali najhujši politični nasprotniki!«

Poldrugo uro je govornik pripovedoval same bridke resnice, a ljudstvo je viharno pritrjevalo in — krčevito besnelo proti škodljivcem in izdajalcem slovenskega ljudstva. —

Predsednik Gruntar je na to predlagal: Spoštovani možje! Našemu odstopivšemu poslancu g. Andreju Gabrščeku izrekamo popolno zaupnico, odobrujemo njegovo postopanje v deželnem zboru in izjavljamo, da pojdemo če bo treba, še desetkrat navdušeno na volišče, dokler ne dosežemo pravice in enakopravnosti v deželni hiši.«

Shod je z viharnimi živio-klici, ki so dolgo gromeli po dvorani, odobril predlagano zaupnico. — Na to je bivši poslanec zahvalil shod za dokazano zaupanje in se v navdušenih besedah poslovil od svojih dragih rojakov. — Volilci so se razšli po gostilnah ali domov, toda povsod so se v gručah dalje pogovarjali o tem, kar so slišali. Naj bi bili izdajalci slovenskega ljudstva slišali to samo! — Da, v hribih se dela dan!

Shod v Črničah.

V nedeljo, dne 9. t. m. se je vršil protestni shod v Črničah. Napovedan je bil ob $2^{1}/_{2}$ pop., ker so se pa slučajno molitve raztegnile, pričel se je točno ob 3. Komaj je bil shod otvorjen, se je že napolnila spodnja dvorana v Slamičevih prostorih.

(Dalje v prilogi.)

Poslušalcev, sami zreli možje in mladeniči, je bilo okroglo 200.

Shod je otvoril dr. Levpušček, ki je navzoče pozdravil imenom izvrš. odbora n. n. s.

Predsednikom je bil izvoljen g. Franc Kosovel, ki je po kratkem pozdravu podelil besedo dr. Levpuščeku. Le-ta je opisal predzgodovino k dogodkom one žalostno slavne deželnozborske seje ter v krepkih besedah ožigosal izdajsko delo dr. Gregorčiča in njegovih oprod.

Viharnim odobravanjem je bila sprejeta resolucija, slična kakor preteklo nedeljo v Trgovskem domu. Mej živio klici na Gabrščeka in Gregorina, ki so jasno pričali, kako se odobruje njihov korak, se je shod v najlepšem redu razšel.

Protestni shod v Cerknem.

Gregorčič obsojen tudi od klerikalcev!

»Narodno-politično društvo« v Cerknem je sklicalo za nedeljo protestni shod v dvorano »Gospodarskega bralnega društva«, kateri je prav dobro vspel in je bil predvsem zelo zanimiv, ker je bil na tem shodu Gregorčič obsojen od svojih lastnih pristašev.

Naj navedemo kar mogoče okrajšano poročilo tega znamenitega in veleznačilnega shoda, **na katerem so vse stranke obsodile škandalozno nastopanje in postopanje dr. Gregorčičevo.**

Na shod je prišlo nad dve sto ljudi vseh strank. Gosp. Vaclav Tušar otvori v imenu »Narodno. pol. društva« shod, pozdravi vse navzoče zborovalce in pojasni vzrok, zakaj je bil sklican današnji shod. Predstavil je zborovalcem zastopnika izvrševalnega odbora iz Gorice, gosp. dr. Podgornika, kateri je koj nato povzel besedo.

Razen Cerkljanov so bili navzoči na shodu zastopniki in zaupniki iz drugih vasi cerkljanskega okraja, ki so bili šele v zadnjem momentu obveščeni o shodu in celo iz Trebuše so prišli zastopniki.

Med drugimi klerikalci je bil na shodu tudi gosp. Franc Tavčar tačasni predsednik klerikalne »Kmečke zveze« za cerkljanski okraj; kateri je zastopal na našem protestnem shodu.

Gosp. dr. Podgornik opisuje v skoro dveurnem govoru naše goriške razmere, ki so v zvezi z deželnim zborom. Pojasni, zakaj je bil lanski dež. zbor razpuščen, omenja izid sedanjih volitev ter nesramno postopanje dež. glavarja Pajerja v lanskem zasedanju v primeri z letošnjim. Poroča o brezprimernem nasilstvu nad našimi poslanci v nepozabni deželnozborski seji in razloži vzrok odstopa dr. Gregorinovega in Gabrščekovega.

Veliko ogorčenje je izzvalo njegovo poročilo o volitvah v trgovsko obrtno zbornico. Zborovalcem je bilo umljivo, da so le taki ljudje, ki izvajajo take reči kar na debelo, zmožni storiti tudi tako nasilstvo kakor je bilo n. pr. razveljavljenje slov. veleposestniških mandatov. Njegovo poročilo o deželnem proračunu in o ogromnih primankljajih je občinstvo neprijetno osupnilo in izzvalo glasne proteste in ogorčenje.

Gosp. govornik pojasnuje nato posamezne dele znane resolucije, ki je bila sprejeta na protestnem shodu v Gorici in potem isto dobesedno prečita.

Predsedujoči gosp. Plemelj, podpredsednik »Nar. pol. društva«, otvarja debato o predlagani resoluciji h kateri se oglasi gosp. Franc **Tavčar, predsednik in zastopnik klerikalnega političnega društva »Kmetska zveza« za cerkljanski okraj.** Gospod Tavčar izjavlja, da je navzoč na shodu kot predsednik »Kmetske zveze«, da **obsoja** Gregorčičevo zvezo s Pajerjevim klubom v katerem sedijo trije brezverci, ki ne priznavajo nobene konfesije. Ne odobrava tega postopanja tudi z narodnega stališča ter se **strinja** s predlagano resolucijo. Ko da nato gosp. Plemelj resolucijo na glasovanje je bila sprejeta enoglasno. **Tudi gosp. Tavčar kot predsednik »Kmetske zveze«,** ki šteje okoli 500 članov **je glasoval za resolucijo; proti ni glasoval nihče.**

Gosp. dr. Podgornik je nato izrazil svoje veselje nad tem, da se tudi pristaši in zastopniki nasprotne, klerikalne stranke strinjajo z našim protestom in obsojajo javno svoje poslance in voditelje in omeni, da tudi več poštenomislečih duhovnikov v deželi soglaša z našimi protesti.

K besedi se oglasi nato g. tehnik Brelih. — Omenja zadoščenje, ki so ga dobili vsi napredni agitatorji od strani klerikalnih poslancev, kateri so potrdili v znani resoluciji glede povišanja davka na pivo vse to, kar so napredni agitatorji pojašnjevali ljudem pred volitvami, namreč da je dežela v gospodarskem in finančnem oziru zanemarjena in v naravnost brezupnem položaju. Klerikalni listi in agitatorji so takrat to kratkomalo zanikali in nas ljudstvu predstavljali kakor sleparje. Sedaj so morali klerikalni poslanci te naše trditve sami priznati in potrditi in dobili smo popolno zadoščenje, kakoršno moramo dobiti tudi za sedanja nasilstva v deželnem zboru.

Dalje konštatira, da so klerikalni kolovodje zapeljali klerikalne volilce, da so isti, meneč da oddajajo svoje glasove za katoliška načela, **oddali pravza prav svoje glasove v prid in ojačenje laške liberalne, brezverske in framasonske stranke.**

Klerikalni slovenski volilci niso kakor sedaj lahko uvidijo — **volili klerikalno, ampak laško-liberalno.**

Tega je kriv v prvi vrsti njih voditelj dr. Gregorčič, kateri je bil tudi častni član naše »Narodne Čitalnice«, pa mu je vsled skupnega nastopanja z našim najhujšim narodnim nasprotnikom lani odvzela to čast.

Dr. Gregorčič pa je tudi častni občan naše cerkljanske občine. Iz istega vzroka, kakor mu je čitalnica odvzela to čast in zraven še raditega, ker je on med prvimi povzročitelji deželnozborskega nasilstva, predlaga resolucijo, v kateri se pozivlja občinsko starešinstvo v Cerknem, da odvzame dr. Gregorčiču čast biti še nadalje častni občan cerkljanski.

Tudi proti temu Brelih-ovemu predlogu ni nihče glasoval in je bil sprejet soglasno.

Predsednik Plemelj se zahvali zborovalcem, da so toliko časa pazljivo sledili zborovanju, se še posebej zahvali g. dr. Podgorniku za njegova velezanimiva izvajanja in zaključi lepo vspeli protestni shod.

V Dutovljah

je imel shod v nedeljo g. dr. Gustav Gregorin. Vršil se je na obširnem dvorišču Alojzija Tavčarja gostilne. Zborovalcev je bilo nad 600. Predsedoval je tomajski župan g. Jos. Vran. Dr. Gregorin je imel obširen govor, v katerem je razložil škandalozno početje Pajer-Gregorčičeve zveze v deželnem zboru. Govoril je eno uro in pol. Zborovalci so pritrjevali njegovemu govoru. Govorili so še tomajski župan Vran, Širca iz Godenj ter Alf. Kjuder iz Avbera. Zlasti poslednji je pozival zborovalce na **složen** nastop proti dr. Gregorčiču.

Zborovalci so izrekli dr. Gregorinu zaupanje ter izrekli željo, da naj zopet kandidira. Dr. Gregorin se je zahvalil za zaupanje ter je pripravljen ustreči njihovi želji.

Kraševci so v Dutovljah ostro obsodili nasilstva v deželnem zboru pod sramotno zvezo Gregorčiča s Pajerjem!

DOPISI.

Iz tolminskega okraja.

Podbrdo. — Dopisnik iz Podbrda je priobčil v »Primorskem Listu« dopis, v katerega je nagrmadil same take nesramnosti in laži, da kričijo po odgovoru. Celo njegovi ožji somišljeniki se sramujejo takih klevet. Takih nesramnosti je zmožen edino le še kak zbesnelec, v katerem je zamrl vsak čut pravičnosti in resnicoljubja. Dopisnik če že misli, da se mora v blatu valjati, naj se valja v svojem, katerega ima obilo, in je vreden vseh primkov, katere n[illegible] daje! Največje tercijalke so edine v tem, kde[illegible] župniji napravil največ pohujšanja. Kaj je uzrok temu izbruhu dopisnika in kaj je resnice na tem?

Dan sv. Štefana smo šli, brez ozira na stranke, združeni z godbo na čelu v vojaškem redu zvečer na trg pred cerkvijo, kjer je godba zaigrala: »Hej Slovani« i »Lepa naša domovina« in »Mladi vojaki«, na kar smo zopet v redu odšli. Pri vsem ni bilo slišati nikakega drugega vsklika razun vriskanje. To je vse!

Pred par leti je nas ravno tako opsoval in mu nismo odgovorili, sedaj je pa tudi temu konec! Bomo pa mi pričeli njegovo divjanje poročati javnosti, ne da bi se posluževali takih laži, kakor se jih on!

Fantje.

Iz kraškega okraja.

Briska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda bode imela v nedeljo dne 16. t. m. ob 3. uri pop. v gostilni g. Janeza Šfiligoja svoj redni občni zbor. K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Družba sv. Cirila in Metoda.

Za družbo sv. C. in M. je nabral g. Peter Štrosar v krčmi g. Plesničarja na Kornu K 2'91. Ravno toliko tudi za Dijaško kuhinjo.

Družbi sv. Cirila in Metoda je daroval g. J. Medved, trgovec v Gorici, 13 K. — Hvala!

Za obrambeni sklad družbe sv. C. in M. so se med drugimi nadalje prijavili: »Goriški dijaki« ter okrajna posojilnica v Bovcu (plačala 50 K).

V Kanalu v veseli družbi, ob priliki srnjakove večerje, katero je iz prijaznosti preskrbelo tukajšnje lovsko društvo, je nabral g. V. Bandelj za družbo sv. Cirila in Metoda K 8'46, z geslom: Odmev proti navalem naših najkrutejših sovražnikov! — Bog živi posnemovalce!

Domače vesti.

Goriški deželni zbor bo imel jutri zopet sejo; na dnevnem redu je 28 točk, večinoma takih, ki pojdejo v razne odseke.

Politična lumparija, katero so zakrivili klerikalci v goriškem deželnem zboru, stoji pred javnostjo pokazana v pravi luči. Naši shodi učinkujejo jako dobro. Odkrita, resnična beseda se seli med ljudstvo ter odpira oči ljudem, da vidijo, kako izdajsko, protislovensko početje uganjajo klerikalci. Mnogi, ki so bili na shodih, kjer so čuli resnico, pa so brali zvitarske laži v »Gorici«, so odpirali usta ter dajali glasno duška ogorčenju nad lažmi, s katerimi maže »Gorica« svoje bravce. Razkrinkani so izdajice in vsi zavedni goriški Slovenci jim kličejo: Sram vas bodi! Proč z izdajalci!

Opozarjamo na članke o Trgovsko-obrtni zbornici. — V 3. odstavku na prvi strani naj se popravi pogrešek letnice 1908. v — 1905.

Deželni prispevki za laško realno gimnazijo v Gorici. — Lahi hočejo imeti svojo laško realno gimnazijo v Gorici. Hočejo, da bodo prispevale vse furlanske občine in goriška; **hočejo pa tudi velike deželne prispevke.** Odbor je imel te dni sejo ter sklenil dež. zboru predložiti prošnjo za podporo! Podporo hočejo seveda veliko. Bomo videli, koliko da zveza Gregorčič-Pajer deželnega denarja za laško realno gimnazijo!!!

Umevno, da je prav le to, da bi imeli v Gorici slovensko in laško gimnazijo pa na državne troške! Ali Lahi ne privoščijo Slovencem slov. gimnazije, zato hočejo svojo pa tudi na deželne troške!

Gostovanje Tržačanov. — Vendar enkrat! zasuštelo je med našim občinstvom, ko so listi prinesli vest, da nas pošetijo tržaški igralci. Suša, ki vlada pri nas glede predstav, ugodna poročila o predstavah v Trstu ter ime velikega Ibsena, vse to je privabilo toliko občinstva, da je bila krasna dvorana Trgovskega Doma polna, kakor malo kedaj. Pričakovali smo nekaj posebnega, izreden duševni užitek, in nismo se varali. Gospa Danilova — Nora — je bila izborna. Kaj druzega od naše slavne umetnice tudi pričakovali nismo. Izborna v vlogi lahkomiselno-nevedne žene, ki svojega moža ljubi neizmerno in se ne zaveda, da mu je z zločinom rešila življenje — je ponosna na to dejanje, in srečna, da mu je škrjanček, igračica. Neprekosljiva v drugem in tretjem dejanju. Igra je globoko zamišljena. Ibsen je poznal dušo žene, in česa vsega je zmožna kedar ljubi. Stori to, česar bi mož nikedar ne storil, vsaj za druge ne — zase pač. Kako sti si v tem nasprotni duši moža in žene, razvidno je v tej drami. Kako vse drugače pojmi mož ljubezen, in kedar se ta ne strinja z njegovim egoizmom, mu je le — fraza.

G. Rajner — Helmer, soprog Nore, ni toliko vgajal. Dobro je pogodil moža, vžaljenega v svojem ponosu, — ko gre za njegovo čast; le za svojo čast, ne tedaj, če zgubi ljubezen žene in ženo — mož joka. G. Grmekova — gospa Lindenova je bila na svojem mestu v vlogi resolutne in življenske borbe navajene žene. Imeniten je bil dr. Rank — g. Bratina. Njegova maska je bila naravnost izborna. Dober je bil Günther — g. Štoka. Druge vloge so neznatne.

Predstava je pokazala, kako lepo gojijo Tržačanje dramatično umetnost. Poznala se je dobra šola, iz katere izidejo pravi igralci. Hvaležni smo Tržačanom za to lepo predstavo.

Končno moramo pograjati one, ki se silijo s smehom, ko se gode na odru resne, tragične reči! Naj to že neha!

—e—

Avstrijski Lloyd je dovolil članom avstrijskih deželnih zvez za promet tujcev, med temi tudi članom goriške deželne zveze 20% znižanje voznih cen I. in II. razreda na vseh svojih dalmatinskih progah in na progi Trst-Benetke. Znižane vozne cene dosežejo člani deželnih zvez za tujski promet, ako se izkažejo pri blagajni v Trstu ali pa pri Lloyd-ovih agenturah z društveno izkaznico.

Klerikalna strahovlada. — Naši klerikalci kažejo svoje rožičke. Nesramno so se zagnali zadnjič v nekatere trgovce in obrtnike ter jim zažugali s trdo pestjo: ali z nami, klerikalci, ali pa bomo Vam škodovali. Strahovati hočejo trgovce in obrtnike ter jih izkoriščati v svoje politične namene (podpirati jih, za to jim ni mar!); ali ti očitno pokazani nameni klerikalcev so izzvali pri naših zavednih trgovcih in obrtnikih veliko ogorčenje. Kaj takega še ni bilo v deželi, da bi Slovenci na tak način postopali proti slovenskim trgovcem in obrtnikom v Gorici. — To, kar je zakrivila »Gorica«, je falotstvo prve vrste, je grdo protislovensko delo, kakršnega dela pa je sicer klerikalna stranka v zadnjem času tako polna! Vedno stikajo klerikalci okoli slovenskih trgovcev in obrtnikov, izsiljujejo iz njih inserate ter prispevke, navidezno v dobre namene, v resnici pa v klerikalne politične svrhe; ali ne le to, tudi misliti in soditi bi morali naši trgovci in obrtniki edino le tako, kakor ukažejo mogočnjaki okoli »Gorice«. Glejte, mi nikdar ne preganjamo nobenega trgovca ali obrtnika, ki je klerikalec. Za nobenim ne pošiljamo špijonov. Klerikalci pa razvijajo svojo strahovlado ter pretijo z bojkotom. Škandal! Ogorčenje je izzvalo postopanje klerikalcev proti trgovcem in obrtnikom pri teh in sploh pri vseh razsodnih ljudeh. Zato pa ni pričakovati, da bi klerikalci dosegli svoj hudobni namen. Razsodno občinstvo vidi hudobce v polni luči, ve pa tudi, kaj je njega dolžnost, kakor se zavedajo svoje naši trgovci in obrtniki....

Strahovanje pa ni ostalo le pri trgovcih in obrtnikih, ampak se je razširilo tudi na učiteljstvo. Niti besedice ne sme žiniti učitelj, če jo pa zine, mora biti taka, da je všeč klerikalcem. Pravijo, da so slišali, da nekateri učitelji zabavljajo klerikalnim poslancem ter da razlagajo razne dogodke v deželnem zboru po svoje. Na to kričijo v »Gorici« nad učitelji: »Jezik za zobmi pa usta zaprta ali pa resnico govorite!« Resnico — — — — to se pravi: lažejo naj prav po klerikalno peklensko. Pravijo, da je prišla ura, ko obračunajo z učitelji, »liberalnimi lutri«! No, lepi časi vstajajo za učiteljstvo! — »Agrarstvo« tudi na to stran kaže svoje slabe posledice!!

Gregorčič se boji kritike. Od tod njegova jeza, njegov srd na vse, ki dvomijo o dobroti in koristi njegove politike. »V prah pred mene, virha v kadilnico in obožujte mene, velepolitika, moje ministre in mojega najintimnejšega svetovalca, dr. Pajerja, v prah pred mene vsi trgovci in

učitelji, če ne gorje vam!« Tako je govoril Zaratustra iz Vetturinske ulice !— — —

Klerikalci se čutijo močne, prepotentne, ker vedo, da jim pojdejo Lahi in vlada povsodi na roko proti naprednim Slovencem! Zato pa raste potreba: strniti protiklerikalne vrste proti izdajalcem in strahovalcem naprednega slovenskega ljudstva na Goriškem!

Izlet na deželne troške. — V seji deželnega zbora 7. t. m. je odobrila Pajer-Gregorčičeva zveza trošek 906 K 80 v, ki je bil porabljen o priliki, ko je bila v Gorici razstava stavbnoobrtnih del. Blagorodni gospodje dež. odbora so porabili ta denar za lep izlet v Marijan, Fojan in v Gradišče ob Soči. Slabo se jim ni godilo, kajti 906 kronic je vendar že nekaj denarja! — In tako zapravljanje deželnega denarja odobrijo tebi nič meni nič poslanci v Pajer-Gregorčičevi zvezi. Škandal na škandal! — »Deželni zbor dela« pravi Gregorčič!

Deželni glavar, 81 letni dr. Pajer, VPIJE v deželnem zboru. — Gregorčičeva »Gorica« ima svoje naročnike in bravce strašno za norca. V soboto jim je povedala, da je dr. Pajer, 81 letni starček, **zavpil** v zbornici, ko je šlo za volitve iz slov. veleposestva, da kdor je za to, da se ne potrde, naj obsedi. Zavpil je torej! — V resnici je Pajerjev glas šibak in govor nerazločen, o kakem vpitju ni govora. 81 letni starčki navadno ne morejo vpiti, najmanj pa Pajer s svojim šibkim in nerazločnim glasom. Klerikalnega lista pa ni sram trditi, da je dr. Pajer zavpil! — Ne more vpiti. Po drugi strani pa tudi ni imel namena: vpiti, marveč prav lepo tiho na varnem z obsedenjem poslancev je hotel nepotrditev slov. poslancev iz veleposestva. Pajer je dal slov. veleposestniško volitev na glasovanje tako prefrigano tiho, da niso slišali njegovega glasu poslanci, samo zmenjeni laški liberalci in slovenski klerikalci so vedeli, kako izvede to reč dr. Pajer, da namreč na tiho odredi glasovanje ter kar naglo konstatuje sprejetje nepotrditve. Mož je mojster v takem postopanju. Tako je že večkrat ravnal. — Kako pa je »vpil«, za to so najboljše priče laški klerikalci. Slišali niso nič, ker ni bilo nič slišati, radi tega pa so v prihodnji seji zahtevali popravek k sejnemu zapisniku, v katerem stoji sedaj, **da oni niso glasovali za nepotrditev volitev iz slovenskega veleposestva.** Postavili so se bili na to stališče, da če ni od strani volilcev nobenega protesta proti volitvi, naj se potrdi. Oni bi bili glasovali proti nepotrditvi, ako bi bili slišali Pajerjevo »vpitje« za glasovanje. — »Gorica« dobro ve, kako zahrbtno in zvitarsko je bilo vse spleteno, ve, kako se je glasovalo, pa vendar trdi, da je samo Gabršček glasoval proti nepotrditvi! »Gorica« je res skrajno nesramen in lažnjiv list; dosegel je rekord v laži med klerikalnimi lažnjivimi listi.

Luka Bileam. — Balak, kralj Moabitov, je poslal preroka Bileama, da prekolne Izraelce. Šel je prerok, doma je bil iz Mezopotamije (Sovodnje), nad Izraelce, ali na poti podučen ni preklel Izraelcev, marveč blagoslovil jih je..... Don Antonio, kralj goriških Moabitov, je poslal svojega preroka Luko preklinjat naprednjake v Trgovski Dom. Ali tam je bil prav podučen in godilo se mu je tako, kakor Bileamu, da ni preklel naprednjakov, marveč odobril protest proti Gregorčiču. Ko je Gabršček rekel, naj vzdigne roko, kdor je proti protestu, Luka Bileam ni vzdignil roke; tako se je z drugimi vred pridružil protestu. — Slava ti, Luka Bileam iz goriške Mezopotamije.

Javna tajnost, katera je pa bila že v »Soči« priobčena, je plesni venček Goriške Slovenske Mladine v dvorani »Trgovskega doma« dne 1. svečana t. l. Dolgost letošnjega pusta je kratka, zato naj si vsakdo že sedaj razdeli svoja opravila tako, da bo gotovo prišel v »Trgovski dom« dne 1. svečana t. l., kakor že prej omenjeno. Da se bo odbor Goriške Slovenske Mladine malo jezil, bo priobčila prihodnja »Soča« nekaj lepih priprav in presenečenj, toda le pod pogojem, da se o teh razkritjih ne bo govorilo naprej.

Kolone so naši klerikalci grdo farbali, češ, da kakorhitro so se oni začeli pečati s kolonstvom, ni nobenega dvoma, da se reši kolonsko vprašanje ugodno in sicer v najkrajšem času. Koloni so verjeli več in manj posvečenim farbarjem pa volili klerikalne poslance. — Kakor znano, se je bil lotil kolonskega vprašanja prošt Faidutti, ki je temeljito proučil to vprašanje, poskrbel spomenico, ki je bila predložena poslancem ter vzročil, da se je začela vlada brigati za kolone na Goriškem ter je poslala tudi svojega uradnika prepričat se na licu mesta o kolonskih razmerah. Slovenski klerikalci so se pritaknili k temu vprašanju šele potem, ko je bila vsa reč v dobrem tiru. Sedaj pa sta dva načrta: eden, katerega je izdelalo poljedelsko ministerstvo, drugi je izdelan v deželnem odboru, ker laški liberalci hočejo vso reč zasukati tako, da bi se videlo, da so oni rešitelji kolonov in ne od njih tako obsovraženi prošt. Nam se zdi, da laški liberalci tako le zavlačujejo to vprašanje. Namestnik je podal deželnemu zboru sedaj nasvet, naj se vrši glede teh dveh načrtov konferenca, katero misli sklicati on sam. — Kakor se vidi, se kolonsko vprašanje ne reši tako hitro, kakor so obljubljali klerikalci. Vprašanje pa je tudi res težko, ali klerikalci znajo ob volitvah take reči jako hitro reševati, sedaj pa se je pokazalo, kako so farbali ter da bo še le čez čas kaj, če bo sploh kaj vrednega!

Iz Soče pri Barki so potegnili truplo 14-letne služkinje, neke tujke po imenu Ana Sachs. Baje je gnala dekletce v smrt nesrečna ljubezen!

Pri nedeljski plesni vaji »Goriške slovenske mladine« se je izgubila v papir zavita svilena šerpa. Najditelj naj jo blagovoli izročiti slug »Trgovskega doma«.

Listnica. — V G—e: Pride.

Sokolski vestnik.

Telovadno društvo »Sokol« v Ajdovščini bode imelo v nedeljo 16. t. m. ob 3. pop. v društveni telovadnici svoj letni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1) Poročilo br. staroste; 2) Poročilo br. tajnika; 3) Poročilo br. blagajnika; 4) Poročilo br. načelnika; 5) Volitev odbora: a) staroste, b) podstaroste, c) načelnika, d) 6 odbornikov, e) dveh odborn. namestnikov, f) dveh pregledovalcev računov; 6) Volitev delegatov za zvezni občni zbor. 7) Volitev delegatov za župni občni zbor; 8) Slučajnosti. V slučaju nesklepčnosti vrši se zbor ne glede na število navzočih eno uro kasneje. Odbor.

Zveza narodnih društev.

Bralno in pevsko društvo »Školj» v Šmarjah priredi svoj redni letni občni zbor dne 16. t. m. ob 3. uri pop. Ako ne dojde zadostno število udov, bo pol ure pozneje pri vsakem številu udov. Dnevni red po pravilih.

»Čitalnica« na Ponikvah vabi na plesni venček, katerega priredi v nedeljo, dne 23. januarja t. l. v prostorih gosp. Petra Mrak-a. Začetek ob 3. uri pop. Vstopnina k plesu: Za neude 1 krono 20 vinarjev, za ude 60 vinarjev. K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Trgovsko-obrtne in gospodarske vesti.

Predavanje. — V nedeljo je imel g. V. Dominko predavanje o umnem kletarstvu v občinskem uradu v Prvačini. Udeležba je bila obila. Poslušalci so pozljivo poslušali in sledili predavatelju. — Umestno bi bilo, da bi se taka predavanja vršila po raznih vinorodnih krajih.

Goriška tovarna mila sprejme jednega ali več potovalnih zastopnikov. Nagrada le v proviziji, ker omejen delokrog ne prenaša večjih izdatkov. Zato so za to nalogo primerni le taki zastopniki drugih strok, ki obiskujejo po deželi take trgovce, kateri prodajajo tudi milo.

Politični pregled.

Kranjski deželni zbor je imel danes sejo. Na dnevnem redu je tudi poročilo o načrtu zakona gledé izpremembe obč. reda in občinskega volilnega reda za Ljubljano. Klerikalci bi radi odprli pot v mestni zastop ljubljanski sebi in Nemcem!

Razne vesti.

Nesreča v Rablju na Koroškem. — V soboto o poludne se je pogreznila v Rablju trinadstropna hiša v zemljo. Deset ljudij, ki so bili v hiši, med temi cela družina zdravnika dr. Veselega, nadalje trije bolniki, ker je služila omenjena hiša tudi za bolnišnico, se je pogreznilo s hišo vred v zemljo. Da se je hiša pogreznila, je zakrivilo dejstvo, da so tla tam izpodkopana. V Rablju se namreč nahaja rudnik, last grofa Henckla kjer se izkopuje svinčeno in cinkovo rudo. Hiša se je hipno pogreznila, ne da bi bilo kaj znamenj za tako nesrečo. Kakor se sodi, so delavci dvakrat razstrelili kamenje pod zemljo, okoliško kamenje, katero je bilo nekako razredčeno vsled obilne vode, je udrlo v prazen prostor in tako je nastala nesreča. Ljudje, ki so izgubili življenje so zdravnik dr. Vesely, njegova soproga, dve dekli, pestunja, vpokojen orožniški stražmojster. Zelo težko je priti do trupel ponesrečenih oseb, ker se je vedno bati, da se zopet kaka plast zemlje pogrezne in ker ni mogoče odstraniti vode, ne da bi se prej bližnjega potoka ne reguliralo. Pri tem so bili tudi delavci v rudokopu v veliki nevarnosti in kar čuditi se je, da se ni zgodila tudi v rudokopu kaka nesreča. V rudokopu grofa Henckla je delo popolnoma ustavljeno. Omeniti je, da dela v Rablju vse mnogo naših primorskih Slovencev iz bovškega okraja. Rudokop se bo moral opustiti, ker je ta velikanska nevarnost za kraj sam, da ga zadene ista nezgoda kot bolnišnico.

Milijonski dar za velik ljudski park. — Udova po pred kratkem umrlem železniškem kralju Harriman-u (o njenem premoženju je poročala »Soča« ni dolgo od tega) je odstopali guvernerju države New-York 10.000 juter zemlje in en milijon dolarjev za napravo novega ljudskega vrta. Tudi milijonarja Morgan in Rockefeller sta prispevala vsak s pol milijonom dolarjev v isto svrho. Do sedaj ima guverner za novi vrt na razpolago že 2,625.000 dolarjev.

Milijon lir za Garibaldince. — Italijanski parlament je sklenil dne 4. julija 1907. ob stoletnici rojstva Garibaldija zakon, da se razdeli en milijon lir kot nacijonalen dar med prejšnje, potrebne Garibaldijeve vojake. Po dveh letih in pol je končala komisija svoje delo in senator Cadolini je poročal, da bo dobil vsak vojak samo 50 lir, ker se je prijavilo nad 28.000 mož, od katerih je zavrnila komisija nad 7000, tako da je ostalo še 20.033 utemeljenih prošenj. Država mora še 1650 lir prispevati. Iz tega se pa da soditi, da je Garibaldi poveljeval v svojih sedmih vojnah okrog 127.000 prostovoljcev, od katerih jih živi sedaj še od 20—30.000.

Latham, znani zrakoplovec, je dosegel s svojim vodljivim zrakoplovom najvišjo višino 1050 m. Ostal je 45 minut v zraku in preletel v tem času 50 km.

Kardinal Satolli v Rimu je umrl. Znan je po svoji misiji v Washingtonu, ko ga je namreč poslal l. 1890. papež Leo XIII. v Washington, naj napravi mir med krščanskimi socialci pod vodstvom kardinala Gibbona na eni in med klerikalci starega kroja z nadškofom Corrigan-om na drugi strani.

Odda se meblovana soba s prostim vhodom v I. nadstr. na Kornu št. 11.

Anton Potatzky v Gorici.

Na sredi Raštelja 7.

TRGOVINA NA DROBNO IN DEBELO.

Najceneje kupovališče siraberškega in drobnega blaga ter tkanin, preje in nitij.

POTREBŠČINE

za pisarnice, kadilce in popotnike

Najboljše šivanke za šivalne stroje

POTREBŠČINE

za krojače in čevljarje.

Svetinjice. — Rožni venci. — Molitvenike.

Mišna obuala za vse letne čase

Posebnost:

Semena za zelenjave, trave in detelje.

Najbolje oskrbljena zaloga za kramarje, krošnjarje, prodajalce po sejmih in trgih ter na deželi.

Založili smo posebne vrste

blazinice za štampilke

znamka „IDEAL“

na kar opozarjamo slav. županstva, urade, trgovce itd. — Blazinica „**Ideal**“ se odlikuje posebno v tem, da se odtis koj posuši, prav nič ne zamaže in da se ga ne more izbrisati.

Pred uporabo te blazinice naj se očisti štampilko s **špiritom** ali pa z **mlačno žajfnico.** — Blazinica bodi vedno zaprta, da se ne zapraši in ne izsuši. Za to blazinico je uporabljati izključno le **barvilo** »Ideal«, katero imamo tudi v zalogi.

Blazinice pošljemo na željo tudi na poskušnjo. Cena z barvilom vred **K 2·30.** Sprejemajo se tudi naročila na štampilke.

Knjigarna A. Gabršček — Gorica.

Sveti Anton.

Guy de Maupassant. — Prevel **Pastúškin.**

Ks. Charmes-u.

Imenovali so ga sveti Anton, ker mu je bilo ime Anton in mogoče tudi zato, ker je znal dobro živeti, se veseliti, šaliti, mnogo jesti in piti in pridno zapeljevati svoje dekle, dasr je imel že nad šest križev.

Bil je to trden kmet iz Cauxa, visoke postave, močnih prsij, trebušen in nataknjen na dve dolgi nogi, ki sta se videli v primeri z obilnostjo telesa pretenki.

Bil je vdovec in je živel sam s svojo služabnico in svojima dvema hlapcema na pristavi, ki jo je vodil kot prebrisan očanec, v skrbeh za svoje koristi, izkušen v opravkih, v živinoreji in v poljedelstvu. Njegova dva sinova in njegove tri hčere so živeli v okolici, poročeni na posestva, in so prihajali po enkrat na mesec k očetu v goste. Njegova moč je slovela po vsej deželi daleč naokoli; govorilo se je že kakor v pregovoru: »Močan je kakor sveti Anton.«

Ko so pridrli Prusi v deželo, se je sveti Anton zarotil v krčmi, da pogoltne celo vojsko, kajti kakor pravi Normandinec je bil izboren bahač, nekoliko klepetav in hvalisav. Udaril je s pestjo ob leseno mizo, da je odskočila in so zaplesale čaše in mali kozarci na njej. Ves zaripel v obraz je kričal z lokavim pogledom in s ponarejeno jezo veseljaka: »Moram jih pogoltniti, primojdun!« Računal je pač na to, da Prusov ne bo do Tannevilla; ko je pa doznal, da so že v Rautotu, ni stopil več iz hiše in je škilil neprestano skozi malo okno svoje kuhinje na cesto, pričakujć vsak trenotek, da zagleda bajonete, ki pojdejo mimo.

Ko je nekega jutra srebal juho s svojimi služabniki, se odpro vrata in na pragu se prikaže občinski župan, mojster Chicot, za njim pa vojak, ki je nosil na glavi črno čelado z usnjenim nastavkom. Sveti Anton je planil skokoma pokoncu in vsi okoli stoejči so ga gledali in komaj čakali, da bodo videli, kako pohrusta Prusa; toda zadovoljn se je s tem, da je stisnil roke županu, ki mu je rekel: »— Tu je eden zate, sveti Anton. Prišli so to noč. Glej predvsem, da ne boš delal neumnosti, ker grozijo, da vse postreljajo in požgo, če se količkaj pripeti. Tu ga imaš. Daj mu jesti, zdi se pošten dečko. Zbogom, imam še mnogo drugih. Za cel svet bi jih bilo dovolj.« In šel je.

Oče Anton je prebledel in gledal svojega Prusa. Bil je to debel, belopolt velikan modrih očij, svetlolas, kosmat gori do lic, nekam bebast, boječ in dobra duša. Zviti Normandinec ga je brž pretuhtal in mu je dal — zdaj že zopet pomirjen — znamenje, naj sede. Nato ga je vprašal: »Hočete juhe?« Tujec ni razumel. Tedaj se je Anton osmelil in mu je pomolil pod nos poln krožnik: — »Tu imaš, ježevec, brž polokaj.«

Vojak je odgovoril: »Ja« in je začel požrešno jesti, dočim je gospodar, ki je čutil, da je njegova slava rešena, mežikal zmagoslavno z očmi svoji služinčadi, ki se je čudno muzala, ker se je bala smejati, dasi bi se bila rada.

Ko je Prus pogoltnil svoj krožnik, mu je sveti Anton predložil takoj drugega, ki je izginil ravnotako kakor prvi; toda odklonil je tretjega, ki mu ga je hotel gospodar na vsak način vsiliti: »Alo, še to zbaši v trebuh. Ali se boš pital, ali pa poveš, zakaj nočeš, razumeti, ježuh ježuhasti!«

Vojak je razumel samo, da hočejo, naj žre, dokler ne poči, smejal se je z zadovoljnim izrazom in dajal znamenje, da je poln.

Tedaj je postal sveti Anton čisto domač, otipaval mu je trebuh in kričal: — Kako lep bobenček ima moje prase!« A takoj nato se je obrnil, rdeč, kaor da ima napad, in ni mogel več govoriti. Padla mu je v glavo misel, tako smešna, da ga je kar davilo: »To pa to, to pa to, sveti Anton in njegovo prase. Tukaj je moje prase.« In trije služabniki so se zakrohotali.

Starec je bil tako zadovoljen, da je ukazal služabnici, naj prinese žganja in kozarčkov, in je napajal ves svet. Trkali so s Prusakom, ki je mlaskal zadovoljno z jezikom v znamennje, da se mu zdi vse to naravnost famozno. In sveti Anton mu je kričal v brk: »He, ali je izborno, kaj? Doma nisi pilo takega, ti moje prase.«

Odtedaj ni šel oče Anton nikamor več brez svojega Prusa. Pri njem je našel svoj delokrog, to je bilo njegovo maščevanje, maščevanje starega lisjaka. In vse okrožje, ki je umiralo strahu, se je smejalo do solz za hrbtom zmagovalcev nad komedijo svetega Antona. Zares, v zabavljanju ni imel tekmeca. On edini je bil sposoben, iznajti kaj takega. Pristna repoštevska para!

Vsak dan po kosilu se je odpravil k sosedom s prekrižanimi rokami in je vodil s seboj svojega Nemca, ki ga je trkal po ramenu in ga predstavljal s smehom na licu: »— Glejte, to je moje prase, evo, kako se debeli ta žival!«

In kmetje so se smejali. — To vam je šaljivec, ta presneti Anton!

— Cezar, za tri denarje ti ga prodam.

— Kupim ga, Anton, in te vabim na klobase.

— A jaz si želim njegovih nog.

— Potipaj mu trebuh, boš videl, da ga je sama tolšča.

In vsi so si mežikali z očmi, vendar so pazili, da se niso smejali preglasno, iz strahu, da bi utegnil Prus navsezadnje še uganiti, da se norčujejo iz njega. Samo Anton, ki je postajal od dne do dne predrznejši, ga je potrepaval po bedrih in vsklikal: »Sama tolšča;« udarjal ga je po zadnici in rjul: »To je slanina;« dvigal ga je na svojih ostarelih, orjaških rokah, ki bi zamogle nesti nakovalo, in klical:»Šest centov tehta brez odbitka.«

Privadil se je, da je silil jesti svoje prase povsod, kamor je prišel. To je bilo njegovo veliko veselje, njegova vsakdanja zabava: »— Dajte mu, kar hočete, vse požré.« In dajali so mu kruha in masla, krompirja, mrzle mesne juhe, klobasic, ki so mu kar same klicale: »— Jej nas, kolikor se ti zljubi.«

Vojak, neumen in mehak, je jedel že zaradi olike, ves vesel spričo tolike pozornosti, in res je postajal vedno bolj debel, tako da je že jedva dihal v svoji uniformi, kar je svetega Antona neznansko radostilo, da je ponavljal venomer: »— Veš, ti moje prase, tebi bo treba poskrbeti drugo kelo.«

Sicer pa sta postala najboljša prijatelja na svetu in če je hodil starec po opravkih okoli, ga je Prus spremljal samodsebe iz golega veselja, da je smel biti pri njem.

Vreme je bilo ostro; zmrzovalo je hudo; zdelo se je, da hoče strašna zima 1870. leta ošvrkati Francijo z najraznovrstnejšimi biči.

Oče Anton, ki je znal vsako reč prijeti od prave strani in izrabiti priložnost, je videl, da mu bo na spomlad primanjkovalo gnoja, in ga je kupil zato pri sosedu, ki je bil baš tedaj v stiskah; tako sta se zmenila, da pride vsak večer z vozom in si naloži gnoja.

Ko se je približala noč, se je odpravil torej vsak dan na pristavo Haules-ov, oddaljeno kake pol milje, vedno v spremstvu svojega praseta. In vsak dan je imel svoj praznik, ko je pital to živinče. Vse okrožje se je zbiralo krog njiju, kakor se zbirajo ljudje v nedeljo k veliki maši.

Med tem je začel postajati vojak nezaupen; in ko so se mu preveč smejali, so se mu začele vrteti oči, in zasvetil je včasih iz njih plamen togote.

Ko se je tako najedel nekega večera do sita, se je odločno branil, da bi vzel še kakšen kos, in je skušal vstati, da bi šel. Toda sveti Anton ga je vstavil in sunil s pestjo. Položil mu je obe mogočni roki na ramena in ga je posadil tako trdo, da je zaškripala stolica pod njim.

Izbruhnila je viharna radost in Anton je pograbil ves vesel svoje prase, kakor da ga hoče naučiti pokorščine: »Če nočeš jesti, boš pil — Boga mi!« In je poslal v krčmo po žganje.

Vojak je vrtel svoje blodne oči; pil pa je vendarle; pil je, kolikor so hoteli in sveti Anton mu je držal glavo, vsem navzočim na veliko radost.

Normandinec, rdeč kakor zlato jabolko, pogled kakor ogenj, je polnil kozarce, trkal in mu nazdravljal: »Živio!« Brez besed je Prus praznil po vrsti kozarec za kozarcem.

To je bila borba, tekma, osveta! Šlo je za to, kdo izpije več! Ko je bil liter suh, nista mogla več ne ta ne oni. A nikdo ni bil premagan. Pobivala sta se sproti, to je bilo vse. Jutri bo treba pričeti znova!

Pri odhodu sta se opotekala in sta pričela stopati kraj voza, ki sta ga vlekla počasi dva konja.

Sneg je pričel padati in brezmesečna noč je odsevala tožno v tej mrtvaški belini planjav. Mraz je začel stresati oba voznika in je povečal njuno pijanost; sveti Anton, nevoljen, da ni zmagal, se je zabaval s tem, da je suval svoje prase v rame, da bi ga prevrnil v jarek. Oni se je skušal izogniti napadom z umikanjem in je zarobantil vsakikrat nekaj nemških besedij z jeznim glasom, ki je silil kmeta v glasen smeh. Navsezadnje se je Prus razjezil in baš v trenotku, ko ga je zadel Anton z novim sunkom, mu je odgovoril s težkim udarcem s pestjo, tako da se je kolos zamajal.

Tedaj ga je starec, razvnet od pijače, pograbil z rokami okoli telesa, stresal ga je nekaj sekund kakor malega otroka in ga je zagnal z vso silo na drugo stran ceste. Nato je prekrižal roke in se začel, zadovoljen s svojim postopanjem, nanovo smejati.

Toda vojak se je živahno pobral, gologav, ker se mu je čelada odpela, povlekel je sabljo in se vrgel nad očeta Antona. Ko je kmet to videl, je pograbil svoj bič, svoj veiki bič od božjega drevca, raven, močan in vitek kakor goveja žila, prek srede.

Prus je navalil nanj, čelo sklonjeno, orožje naprej, pripravljen, da ga ubije. Toda starec je zagrabil s celo pestjo ostrino, ki mu je imela z ostjo prevrtati trebuh, tako da ji je odšel, sam pa je zamahnil z enim samim suhim udarcem svojega nasprotnika, ki se mu je vsled tega zvalil pred noge, z debelim koncem bičevnika po temenu.

Nato je gledal začudeno, od presenečenja ves zmeden, truplo, ki se je od kraja zvijalo v krču in obležalo nato nepremično na trebuhu. Sklonil se je, ga preokrenil in ga opazoval nekaj časa. Oni je imel zaprte oči; iz rane kraj čela je tekla kri v tankem curku. Dasi po noči, je oče Anton vendarle razločil temno liso te krvi v snegu.

Stal je tam, v glavi pa se mu je vrtelo; medtem sta se konja v počasnem koraku vedno bolj oddaljevala z njegovim vozom.

Kaj sedaj? Ustrelijo ga! Zažgo mu pristavo, deželo razdenejo! Kaj naj je storiti? Kako skriti truplo, skriti uboj, prevariti Pruse? V globoki snežni tišini je čul z daljave glasove. Tedaj se je ves zmedel, pograbil je čelado, jo nataknil svoji žrtvi, nato jo je zagrabil v bokih, dvignil jo je, zbežal z njo, dosegel svoj voz in zagnal truplo na gnoj. Ko je bil enkrat doma, je začel zopet misliti.

Hodil je s kratkimi koraki, si belil glavo, a ni mogel najti ničesar. Videl, čutil je, da je izgubljen. Stopil je na svoje dvorišče. V lini je gorela luč, njegova služabnica ni še spala; tedaj je pognal svoj voz urno prav do roba jame za gnoj. Računal je, da pade truplo, ko zvrne obložen voz, z vrha na dno jarka, in je privzdignil voz.

Kakor je pretuhtal, se je zgodilo: mrlič je bil pokopan pod gnojem. Anton je poravnal gomilo z vilami, ki jih je zataknil nato v tla ob kraju. Poklical je hlapca, mu ukazal spreči konje in je vstopil v svojo sobo.

Legel je in premišljal venomer, kaj bi zdaj počel, toda ni je bil prave misli, ob vedni nepremičnosti v postelji je njegov strah le rastel. Ustrelé ga! Potil se je od strahu; zobje so mu šklepetali. Vstal je in je ves drgetal, toda v rjuhah ni mogel več strpeti.

Stopil je v kuhinjo, vzel v omari buteljko žlahtnega in šel zopet gori. Nagnil je dve veliki čaši zaporedoma, prejšnja pijanost se je povečala, toda njegova duša se ni pomirila. Lepo jo je skupil s tem norcem, zares lepo!

Zdaj je hodil v prek in v širi, iskal izhoda, zvijače, spletk; od časa do časa si je poplaknil grlo z dolgim požirkom, da bi se nekoliko osrčil.

In ni mogel zamisliti ničesar, ničesar.

Krog polnoči je začel njegov čuvaj, nekak polvolk, ki ga je nazival »Požeruh«, rjoveti na vse grlo. Oče Anton je drgetal notri do mozga in vsakikrat, ko je žival povzela svoje turobno, zavlečeno zavijanje, je spreletelo starca po vsem životu nekaj kakor strah.

Noge so mu odpovedale, ni mogel več, spustil se je na stolico in pričakoval v strahu ves izmučen, da začne »Požeruh« svojo tožbo znova, pri tem pa se je stresal venomer vsled groze, ki razburi vse naše živce.

Odspodaj je udarila ura pet. Pes ni hotel umolkniti. Kmet je menil, da znorí. Vstal je, da ga odveže, samo da ga ne bo slišal več. Šel je doli po stopnicah, odprl vrata in zabredel v noč.

Sneg je padal še vedno. Vse je bilo belo. Poslopja pristave so tvorila velike temne proge.

Kmet se je približal hišici. Pes je hotel utrgati verigo. Spustil ga je. Tedaj je »Požeruh« planil v skok, nato je mahoma obstal, dlako naježeno, tace iztegnjene, zobe v vetru, nos obrnjen proti gnojišču.

Sveti Anton je drgetal od pet do temena in jecljal: »— Kaj ti je torej, prokleta para?« Stopil je nekaj korakov naprej in skušal prodreti nerazločno, motno temo na dvorišču.

Tedaj je zagledal neko postavo, človeško postavo, sedečo na njegovem gnoju!

Gledal jo je v grozi in težko sopel. Toda hkratu je zagledal tik sebe ročaj vil, zabodenih v zemljo; izvlekel jih je iz tal in v onem navalu strahu, ki napravi drzne celo največje strahopetneže, se je zagnal naprej, da bi videl, kaj je.

Bil je on, njegov Prus, ki je izlezel ves blaten izpod svojega gnojnega pokrivala, ko ga je bilo ogrelo in oživilo. Sedel je čisto mehanično in ostal tam v snegu, k je naletaval nanj, pokrit z nesnago in krvjo, vsled pijanosti še ves onemogel, zmeden vsled udarca, izmučen vsled rane.

Opazil je Antona in ker je bil tako zdelan, da ni mogel ničesar razumeti, je napravil kretnjo, kakor da se hoče dvigniti. A kakor hitro ga je starec spoznal, se je ves zapenil kakor razjarjena zver.

Godrnjal je: »— Ah, prase! Prase! Nisi še poginilo! Izdati me hočeš navsezadnje..... Čakaj!..... Čakaj!«

Zagnal se je v Nemca in vrgel proti njemu z vso močjo svojih rok vile, ki jih je zavihtel kakor sulico, tako da so se zasadili štiri železni roglji do ročaja v vojakove prsi.

Vojak je omahnil vznak in izvil se mu je dolg smrten vzdihljaj, dočim je stari kmet svoje orožje zopet izvlekel in mu ga zasajal vdar na vdar v trebuh, v želodec, v grlo, mahaje in vihté, kakor da je iz uma, tako da je prevrtal vse truplo od glave do nog z ranami, iz katerih je tekla kri kar curkoma.

Nato se je ustavil, zasopel vsled napornega dela, vsrkavajoč v velikih požirkih sveži zrak, pomirjen po dovršenem umoru.

In ko so tedaj začeli kikirikati petelini po kokošnjakih in se je začelo polagoma svitati, se je odpravil na delo, da bi zagrebel svojo žrtev.

Izkopal je jamo v gnoju, dosegel tla, ril še niže doli in se upiral v zanosu moči s togotnim gibanjem rok in celega telesa na nenavaden način.

Ko se mu je zdel jarek zadosti globok, je zavalil z vilami mrliča vanj, ga pokril s prstjo, teptal dolgo časa z nogami po njem, postavil gnoj zopet na prejšnje mesto in se nasmehnil ob pogledu na gosti sneg, ki mu je tako uslužljivo pomagal pri delu in zakrival sledove s svojim belim prtom.

Nato je zataknil vile zopet v kup smetišča in se vrnil v sobo. Na mizi ga je še čakala polizpraznjena buteljka. Nagnil jo je na dušek, se zleknil na posteljo in globoko zaspal.

Prebudil se je trezen, mirnega in upokojenega duha, ki je bil sposoben, preudariti slučaj in preračunati izid.

Po preteku ene ure je tekel že po okolici in zbiral vsepovsodi novic o svojem vojaku. Poiskal je častnike, da bi izvedel — je rekel — zakaj so mu vzeli njegovega vojaka.

Vsi so poznali njuno ozko vez, zato ni sumil nikdo nanj; sam je celo pokazal sled, s tem da je izjavil, da je hodil Prus vsak večer vasovat.

Starega, upokojenega orožnika, ki je krčmaril v neki sosednji vasi in imel lepo hčerko, so prijeli in ustrelili.

Pasja laž.

Jean Aicard. — Prevel **Pastúškin.**

I.

Že dlje časa sem mu slepo zaupal. Ljubila sva se. Ovčarski pes je bil. Čisto bel, z rujavo kapico. Imenoval sem ga Pierrot. Pierrot je plezal po drevesih, po lestvah! Morda je bil glumačev potomec, ker je proizvajal nenavadne umetnosti moči in gibčnosti. Zaljubljen je bil v leseno krogljo v velikosti bilardne; prinesel mi jo je nekega dne, počenil na zadnji nogi in zaprosil: »Zalučaj mi jo daleč tje, v hosto.... Boš videl, da jo najdem!« Zgodilo se je. Začudo se mu je posrečil njegov načrt. Od tedaj je postal neznansko dolgočasen; venomer je zahteval: »Igrajva krogljo!«

Če je le mogel, se je ukradel nenadoma s krogljo v zobeh v gospodarjevo delavnico in se je postavil, s prednjima nogama na mizi, sredi med papirje, dragocena pisma in odprte knjige: »Na krogljo... Skozi okno jo zakotali, pojdem in jo poiščem. To bo zabavno, boš videl, mnogo bolj kakor tvoji papirji, romani, drame in časopisi!....«

Kroglja je sfrčala skozi okno... Odšel je.... Toda ne, zmotil se je, ubogi Pierrot! Komaj je bil zunaj, že se je utaborila kroglja v posodici za akte. Pierrot je iskal zunaj, iskal... Nato se je vrnil pod okno: »Hej, tam gori! Hej, človek s papirji! Ua, ua! To je preveč! Ničesar nisem našel! Torej je ni.... Ako je ni pobral kak mimoidočih, si jo prav gotovo skril!«

Skočil je v sobo, ril z nosom po žepih, pod pohištvom, v polodprtih predalih, potem je začel nenadoma mežikati z izrazom človeka, ki se udari po čelu: »Stavim, da je na mizi!....« Stavilo se ni, iz previdnosti, ker je bila res na mizi.... Z razumnim pogledom je sledil mojemu očesu.... Opazil je krogljo... Da bi jo mogel še skriti, sem jo pograbil hitrih rok — in tedaj, ah, tedaj, delo, adijo! To so bile izredne radostne partije! Skakal je proti kroglji, na vsak način jo je hotel imeti, spremljal je vsako najmanjšo mojo kretnjo, ni me več pustil in se je smejal z repom neprestano....

Pri vsem tem je bil dober čuvaj. In tega je treba na deželi. Časih me je prisilil misliti na ljudi, spremenjene v pse, kakor jih je najti v pravljicah o čarovnicah. Njegovo oko je odsevalo rahlo, globoko, proseče človečanstvo in je govorilo: »Kaj hočeš? Kaj misliš, da sem jaz: četveronožec, a moje srce je človeško in bolje kakor večina človeških src. Nesreča me je izučila v marsičem! Koliko sem trpel! In trpim še danes toliko, da ti ne morem dopovedati s tvojimi besedami svoje zvestobe, svoje udanosti!.... Da, ves sem tvoj, ljubim te — kakor pes! Umrl bi zate, če bi bilo treba. Sveto mi je, kar je tvoja last. Naj se kdo česa dotakne, boš videl!«

II.

Nekega dne pa sva se sprla. To je bila velika žalost. Oni, ki psu slepo zaupajo, me bodo umeli. Glejte, kako se je zgodilo:

Kuharica je zaklala par golobov.

— Z mladim grahom ju pripravim, je rekla sama pri sebi.

Šla je v sosednjo sobo po koš, da bi devala vanj oskubljeno golobje perje.

Vrnivši se v kuhinjo, je zagnala glasen krik. Eden golob je odletel. Samo za par sekund se je bila oddaljila. Brez dvoma je šel mimo berač in skozi odprto okno mu je ptič smuknil v roko. Šla je, da bi poiskala domnevanega berača. Nič. Tedaj se je domislila mehanično: »Pes!« A takoj nato se je okregala: »Kaka grozovitost, sumiti Pierrota! Še nikoli ni nič ukradel! Nasprotno: celo bravino bi gledal ves dan in se je ne bi dotaknil, tudi če bi bil lačen!.... Sicer pa, Pierrot čepi tam v kuhinji na zadnjih nogah — oko polodprto — in zazeha zdajpazdaj; briga se za moje golobe!«

Pierrot je bil res tam, zaspan, z izrazom velike brezbrižnosti! Poklicali so me.

— »Pierrot!« Dvignil je proti meni težko trepalnico: »He, kaj hočeš, gospod? Jaz sem bil tako priden, mislil sem.... na krogljo!«

— Na krogljo?.... Jaz sem tvojih mislij, Katarina; pes ni mogel ukrasti goloba. Da ga je ukradel, bi ga gotovo skubel v kakem jarku.

— Toda, poglejte ga, gospod.... Ta pes nima nič krščanskega na sebi.

— Kaj pravite?

— Menim, da v tem trenotku Pierrot nima čiste vesti.

— Poglej me, Pierrot!

Glavo nekoliko sklonjeno, je zamrmral jako urno:

— Ali bi čakal mirno tukaj, da sem ukradel goloba? Mari bi ga skubel!

Podal mi je moj dokaz. To se mi je zdelo sumljivo.

— V oči me poglej, kakor....

Brez dvoma — hlinil je brezbrižnost!

— Ah, moj Bog, Katarina, on je!

Ah, moj Bog, Katarina, on je! Jaz sem prepričan, da je on!

Kar sem videl v teh pasjih očeh, je bilo pred mojim srcem kaznivo, hudo kaznivo. Zaklinjam te, čitatelj, da sem popolnoma resen... Čisto natanko sem jo videl, človeško laž. Silno zavozlana je bila!.... Trudil se je, da bi izlil zlagan videz odkritosrčnosti v svoj pogled, a ni se mu posrečilo; saj je še človeku nemogoče. Ta vražji čudež, pravijo, da zmore samo ženska, še ona komaj!

Zaman se je prizadeval. Njegova odločna volja, da bi slepil, se je borila v njegovih očeh s ponesrečenim videzom odkritosrčnosti, ki se mu jo je posrečilo ustvariti. Toda baš ta nepopolna laž ga je izdajala še bolj žalostno kakor priznar. Hotel sem priti stvari do dna, dokazov sem hotel.

III.

Ha, varalica, varalica in pol!

— Na, sem mu dejal, to ti darujem!...

Pomolil sem mu razparanega goloba... Gledal me je in mislil: »Hm! To je nemogoče! Ti, ti me imaš na sumu in bi me rad ujel? Zakaj bi mi danes ponujal goloba? To se ni zgodilo še nikoli!«

Dvignil ga je z gobcem in takoj nato ga je položil narahlo na tla.

»Jaz nisem žival!« je dostavil.

No, saj je zate!... Če ti rečem!... Mislim, da imaš rad golobe?... No prav, tu ga imaš. A da veš: imel sem dva, dva bi moral imeti!... Kaj mi bo en sam?... Ponavljam ti, ta-le je zate...«

Pogladil sem ga z roko, pa sem si mislil: »Kanalja! Tat! Izdal si me, kakor da si človek! Brezvesten pes! Lagal si in hlinil večno zvestobo, lopov!« Glasno sem pristavil: — »Ah, dobri psiček, pridni psiček, pošteni psiček! Ah, kako je lep!«

Odločil se je, vzel je goloba med zobe, dvignil ga je in šel počasi, spotoma pa je večkrat okrenil glavo proti meni, da bi videl moj obraz moj. Ko je bil zunaj na terasi, sem odprl duri na stežaj in sem ga zasledoval z očmi.

Napravil je nekaj korakov, kakor da se je namenil požreti svoj plen bolj strani, potem se je zopet ustavil, goloba je položil na tla in je mislil dolgo. Ponovno je motril vrata z lokavim očesom. Nakonci se je naveličal iskati radostnega razloga, zadovoljil se je z dejstvom, pobral svoj plen in se oddaljil... In kakor se je oddaljeval, je postajal njegov rep, po najinem razgovoru boječ in neodločen v svojih nastopih, vedno bolj odkritosrčen: »Ba! Le po njem! Saj me nihče ne vidi! Živela radost! Živela!«

Sledil sem mu od daleč in sem ga zasačil, ko ga je grebel jako pridno s prednjima nogama luknjo v zemljo. Golob, ki sem mu ga dal zvijačema, je čakal ob robu jame... Sam sem zrahljal zemljo celo do dna... Prvi je bil tam, ukraden, spretno zakrit!

Zadel sem. Moj prijatelj Pierrot se je povrnil k nagonom svojih bratcev, volka in lisice, in je zagrebal svoj živež. Toda domača žival je bil — in se je navadil lagati!

Pred očmi lažnjivca sem povezal sveženj velikih peres mojih dveh golobov in sem položil to perje na svojo pisalno mizo.

In ko mi je Pierrot prinesel kroglo in je dejal prostodušno: »E kaj, pustiva to, ne misli več na to, igrajva!« sem vzdignil mali snopek perja — in Pierrot je povesil glavo... rep je mahal jezno in je opletal okrog njegovega trebuha.... Kroglja mu je padla izmed zob: »Moj Bog, moj Bog, torej mi ne odpustiš nikoli!«

— Ti me nisi ljubil,« sem mu rekel nekega jutra, »ne, ti me nisi ljubil, ker si me varal, in še tako prekanjeno!« Ne vem, kdo mi je odvrnil dobrovoljno: Da, da, dragi moj, ljubil vas je in vas še ljubi odkrito... toda kaj hočete... ljubil je tudi goloba!... Saj je zdaj dovolj kaznovan, ali ne?«

IV.

Vzel sem mali snopek perja, toda Pierrot se ni nič prestrašil.

»Vidiš ga,« sem mu rekel zadnjikrat. »Naj izgine spomin na tvoj pregrešek!« In sem vrgel perje v ogenj. Pierrot je sedel resno in zrl v plamen... Potem me je brez izbruhov radosti, brez skokov in kozlov gosposko in priprosto objel... Nekaj neizmerno sladkega je napolnilo moje srce. Bila je sreča odpuščanja.

In pes mi je šepnil čisto tiho: Poznam jo, to srečo!... Kolikokrat sem ti jaz odpustil, ko še vedel nisi!«

Mali oglasi.

Najmanjša pristojbina stane 60 vin. Ako je oglas obsežnejši se računa za vsako besedo 3 vin. Najpripravnejše inseriranje za trgovce in obrtnike.

Koliko je manjših trgovcev in obrtnikov v Gorici, katerih na deželi (in celo v mestu) nihče ne pozna, ker nikjer ne inseirajo. Škoda ni majhna.

Opremljena soba (v sredini mesta) pri boljši slov. rodbini se odda v najem s hrano ali brez iste. — Naslov poved naše upravništvo.

Kdo? Bi poučeval mladega gos. oda slovenščino. — Ponudbe na naše upravništvo.

Rabite zmiraj

Eustomaticus

dr. Alfonza Milani ja.

Najboljše čistilo za zobe.

Dobiva se v prašku ali v tubah v parfimerijah, mirodilnicah in lekarnah. Za prodajo na debelo se je obrniti na g. dr. Alf. Milanija v Veroni v Italiji, ali pa v Roverettu — Trentinsko.

Toplo priporočamo edino slovensko kavarno Central v Gorici, kjer je največja izbera časnikov in pristnih pijač.

Rojaki, izpolnujte svojo narodno dolžnost: pristopajte k obrambnemu skladu družbe sv. C. in M.!

Za sedem deklet je plesala Jolanda
na štrajh ko igrala vojaška je banda.
Ta orgljice tudi in tudi klavir
Jolando so spravili v plesni nemir.
Jolande ni več, — zapustila samo
je par nepokvarjenih čevljev

„OHO“

J. Medved, Gorica

Tekališče, Josipa Verdi št. 32.

V vsem občinskem uradovanju izurjen

„občinski tajnik“ išče službe.

Ponudbe na upravništvo „Soče“.

Varstvena znamka: „Sidro“

Liniment. Capsici comp.

Nadomestek za

Anker-Pain-Expeller

je povsod pripoznano kot najboljše sredstvo proti prehlajenju itd. Za ceno 80 vin., K 1·40 in 2·— se dobi po vseh lekarnah. Pri nakupu tega, tako priljubljenega domačega zdravila, se je posluževati le originalnih steklenic v škatljah z našo varstveno znamko **„sidrom“** ker le tako je zagotovljeno, da je izdelek pravi.

Dr. RICHTERJEVA LEKARNA

pri „zlatem levu“ v Pragi

Elisabethgasse štev. 5 nova.

Onevzo razpošiljanje.

Prva goriška družba za čiščenje podov

Gledališka ulica 8 — GORICA — Gledališka ulica 8.

Zagotavlja najdovršenejšo izvršitev čiščenja kakoršnegakoli peda.

Cene nizke.

„Goriška ljudska posojilnica“

vpisana zadruga z omejenim jamstvom.

(V lastni hiši, Gosposka ulica št. 7, I. nadstr.) — Telefon št. 79.

Račun poštne hranilnice štev. 837.315.

Na občnem zboru dne 30. maja 1909. se je določilo:

Hranilne vloge se obrestujejo po 4½%. Stalne večje vloge z enoletno odpovedjo po dogovoru. Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakogar.

Posojila se dajejo zadružnikom na vknjižbe po 5½%, na varščino in zastave in na menjice po 6%.

Glavni deleži se obrestujejo koncem leta 1908. s 6%.

Stanje 31. dec. 1908.: Zadružnikov 1904 z deleži v znesku 89.362 kron. — Hranilne vloge: 1,727.304·70. Posojila: 1,693.201·—. — Reservni zaklad: 90.230·05. — Vrednost hiš: 111 755 23.